

mě zmocnil, když jsem se před pěti dny plavil na této loďce na ostrov. A přitom se všechno vyvíjí úplně hladce. Tak jsem si to aspoň myslel.

Od té doby, co jsme přijeli do Japonska, jde všechno nad očekávání dobře. My sami žádné nebezpečí nevyhledáváme, a přesto se nám podařilo objevit další skupiny křesťanů, aniž to policejní zvědové zaznamenali. Dokonce jsem nabyl dojmu, že snad obavy otce Valignana v Macau z japonského pronásledování byly přehnané. Srdce mi náhle naplnil pocit radosti a štěstí. Pocítil jsem uspokojení z toho, že mohu být užitečný a sloužit lidem v téhle zemi na konci světa, Vám zcela neznámé —

Snad proto se mi zpáteční cesta nezdála tak dlouhá jako jízda tam. A když pak loďka zaskřípala a já jsem ucítil, jako by na něco narazila, téměř jsem se podivil, že už jsme zpátky v Tomogi.

Skryl jsem se na písčném břehu a čekal sám na Mokičiho skupinu, která mi měla přijít naproti. Pomyslel jsem si, že takováto opatrnost je už možná zbytečná, a s pocitem uspokojení jsem vzpomínal na onu noc, kdy jsme s Garrpem dorazili do této země.

Náhle se ozval zvuk kroků.

„Padre!“ V přemíře radosti jsem vyskočil a chtěl se s Mokičim pozdravit, ruku ještě celou od písku, když on spěšně dodal:

„Utect, honem utect!“ a strčil do mne.

„Spousta úředníků — ve vsi. . .“

„Policie?“

„Ano, Padre, vyslídili nás —“

„Vědí taky o nás?“

Mokiči rychle zavrtěl hlavou. To, že nás tu skrývají, dosud najevo nevyšlo.

Nicméně mě Mokiči a Kičidžiró popadli za ruce a utíkali jsme pryč od vsi. Když jsme se dostali do polí, skrývali jsme se v obilí a postupovali k hoře, kde byla naše chata. Mezitím se dalo do jemného mžení. V Japonsku právě začínalo období dešťů.

KAPITOLA 4

Dopis Sebastiãa Rodriguese

Snad teď budu mít konečně chvíli klid, abych Vám mohl zase napsat. O tom, že po mém návratu z misie na Gotó tady biřici dělali prohlídky, jsem se už zmínil. Musíme být s Garrpem ze srdce vděční za to, že jsme prozatím vyvázli.

Naštěstí ještě před příchodem úředníků dokázali *tossamové* v rychlosti všechny upozornit, aby poschovávali svaté obrázky, kříže a všechny ostatní podezřelé předměty. Netušil jsem, že tak pohotově zvládnou situaci. Všichni dělali jakoby nic a pokračovali v práci na polích. *Džisama* se tvářil nechápavě a lenivě odpovídal na dotazy úředníků. S moudrostí venkovana dokázal před utiskovateli znamenitě předstírat, že je hloupý. Ti se nakonec unaveni zdoluhavým vyšetřováním otočili a odtáhli z vesnice.

Když nám o tom Ičizó a Omacu s pýchou vyprávěli, smáli se, až jim byly vidět zuby. V jejich výrazu se zračila chytrost utlačovaných.

Ale ani teď mi není jasné, kdo úředníky upozornil. Já sám si myslím, že to rozhodně nebyl nikdo z Tomogi, ale ve vsi se pomalu rodí pocit vzájemné nedůvěry. Dělán si starost, aby mezi vesničany nedošlo k rozkolu.

Navenek však ves, kam jsem se po delší době vrátil, působí úplně pokojně. Až sem, k naší chatě, za dne zdola doléhá kdákání slepic. V údolí teď kvetou nějaké květiny, odsud nám to připadá jako červený koberec.

Kičidžiró, který se se mnou vrátil do Tomogi, se tu stal velmi oblíbeným. Se svou obvyklou lehkovážností navštěvuje prý hned toho, hned onoho a s pýchou přehnaně vypráví o tom, jak to vypadalo v Gotó. Když takhle přijde a rozhlašuje, jak jsem byl od obyvatel Gotó vřele přijat a jak jeho za to, že mě přivedl, vychvalovali až do nebes, dávají mu zdejší vesničané najíst a někdy i napít *sake*.

Jednou přišel opilý Kičidžiró s několika mládenci do naší chaty. Neustále si hladil brunátný obličej a rozjařeně vykládal:

„Jářku, Padre, já sem s váma. A protože sem s váma, tak žádná starost!“

Protože se na něj mladíci dívali s jistou dávkou uctivosti, dostával se stále víc do nálady, až dokonce začal zpívat. Když už dál nemohl, zabručel ještě: „Dyž já sem s váma, tak žádná starost,“ natáhl nohy a usnul jak špalek. Snad má ten chlap v sobě nějaké kouzlo, něco sympatického, pro co mu člověk nakonec vždycky odpustí.

Napíšu Vám teď něco málo o životě Japonců. Všechno mám samozřejmě od rolníků z Tomogi, a proto, když Vám budu líčit, co jsem od nich slyšel, nemusí to platit o celé zemi.

Především si musíte uvědomit, že zdejší lidé jsou chudší a ubožejší než venkované v nejzapadlejší končině Portugalska. I bohatší sedláci si tu mohou dopřát rýži, jakou jedí příslušníci vyšších vrstev, jen tak dvakrát do roka. Obvyklou stravou ve vsi jsou sladké brambory a zelenina zvaná *daikon* — je to něco jako řepa. Jídlo lidé zapíjejí teplou vodou. Někdy dokonce vykopávají kořeny trav a stromů a jedí je. Sedávají zvláštním způsobem, úplně jinak, než jsme zvyklí my. Napřed si kleknou a pak dosednou na paty, jako když my se před někým hrbíme. Pro ně je to pohodlné, ale já a Garrpe, než jsme si na tento způsob zvykli, jsme velmi trpěli.

Domy jsou většinou kryté slámou, uvnitř je plno pachu ze špíny. V Tomogi víme jen o dvou hospodářstvích, kde mají krávu a koně.

Kníže vládne nad svými poddanými neomezenou mocí, daleko tvrdší než král v křesťanských zemích. Daně se vybírají s velkou přísností, nezaplacení se nejen neodpouští, ale navíc trestá. I k šimabarskému povstání došlo tak, že rolníci už nemohli snést břemeno dávek a vzbouřili se proti svému pánu. Například jsem slyšel, že když před pěti lety jakýsi muž jménem Mozaemon z Tomogi neodvedl pět pytlů rýže, byla jeho manželka a děti vzaty jako rukojmí, vsazeny do vězení a mučeny vodou. Zemědělci jsou otroky samurajů, ale nade všemi vládne kníže. Samurajové mají

nesmírnou úctu ke zbráním a bez rozdílu hodností, jakmile dosáhnou třinácti nebo čtrnácti let, začnou nosit za pasem jeden dlouhý a jeden kratší meč. Kníže je však suverénním vládcem nad samuraji, může kohokoli zabít, kdy se mu zlíbí, a bezohledně zabavit jeho majetek.

Japonci obvykle nenosí v létě ani v zimě nic na hlavě, a také jejich oděv je příliš nechrání před chladem. Obecným zvykem je tu vytrhávání vlasů pinzetou: muži jsou tedy holohlaví, jen v zátylku si nechávají dlouhé vlasy, a ty svazují do copu. Buddhističtí mniši si vyholují celou hlavu, ale to dělají i mnozí příslušníci samurajské vrstvy, když předají dům synovi a odcházejí na odpočinek.

Vpadám náhle s jinou věcí, protože Vám chci podat zprávu o tom, k čemu došlo pátého června. Prozatím jen ve stručnosti holá fakta. Teď to totiž vypadá tak, že si nejsme jisti, zda se neoctneme v bezprostředním ohrožení. Nemohu si proto dovolit dlouhé a podrobné líčení. Pátého před polednem jsme si všimli, že dole ve vsi se stalo něco nezvyklého. Hustým mlázím k nám doléhalo nepřestávající psí štěkání. To, že za jasných a velice klidných dnů sem býval slyšet psí štěkot a kdákání slepic, nebylo nic mimořádného, a dokonce nám to přinášelo v tomto našem úkrytu jistou útěchu, ale dnes to v nás z neznámého důvodu vyvolávalo neklid. A tak jsme se, puze neblahou předtuchou, odvážili z chaty až na východní stranu háje. Odtud je totiž poměrně dobře vidět vesnici ležící na úpatí svahu.

Nejprve naši pozornost upoutal bílý kotouč prachu, který se tvořil na cestě vedoucí podél pobřeží. Co to má znamenat? Neosedlaný kuň cválal jako splašený z vesnice. Při cestě na jejím okraji stálo asi pět mužů a bylo zřejmé, že to nejsou vesničané. Pochopili jsme, že ves je obklíčena, aby nikdo nemohl utéct.

Hned nám bylo jasné, že stráže přišly vesnici prohledat. Spolu s Garrpem jsme se kvapně vrátili do chaty, snesli všechno, co by nás mohlo prozradit, a schovali to do jámy, kterou nám před časem vykopal Ičizó. Když jsme s tím byli hotovi, dodali jsme si odvahy a sešli jsme lesem, abychom se důkladněji podívali, co se ve vsi děje.

Všude teď bylo naprosté ticho. Bílé polední slunce zářilo na cestu i na ves. Jediné, co nám padlo do očí, byly ostré stíny chudých rolnických domků. Necháпали jsme, kam se všichni poděli, i psí štěkot, který bylo ještě před chvílí slyšet, ustal. Tomogi působilo doslova jako opuštěná obec. Cítil jsem cosi hrůzného v mlčení, které ves zahalilo. Úpěnlivě jsem se modlil. Už dávno vím, že smyslem modlitby není prosba za pozemské blaho a štěstí — nyní mě to ale nutilo modlit se, aby to strašné polední mlčení co možná nejdřív od vsi ustoupilo.

Konečně se psi opět rozštěkali a muži, hlídající přístup do vesnice, vyrazili vpřed. Vtom jsme mezi nimi zpozorovali starého *džiisamu*, spoutaného provazem. Samuraj v černém vojenském klobouku, jedoucí na koni, něco zavelel. Nato jeho muži vyrazili v řadě za starcem a hlídali ho zezadu. Potom samuraj švihl bičíkem a co chvíli se ohlížeje vyjel po cestě. Zvedal se za ním vír bílého prachu. Do paměti se mi vryl vzpínající se kůň a záda starce, vrávorajícího a postrkovaného strážemi. Jak postupovali v poledním slunci, jejich postavy se zmenšovaly, až vypadaly jako mravenci. Nakonec zmizely úplně.

Večer jsme se dozvěděli podrobnosti, když k nám nahoru přišel Mokiči spolu s Kičidžiróem. Úředníci se objevili dopoledne. Na rozdíl od předchozího případu nemohli být tentokrát vesničané o prohlídce předem zpraveni. Samuraj na koni projížděl vesnicí křížem krážem a křičel rozkazy na své podřízené, zatímco vesničané ve zmatku pobíhali a snažili se utéct.

I když biřicové věděli, že v žádném domě nenajdou důkaz o tom, že jeho obyvatelé jsou křesťané, tentokrát se hned nevzdali a neodešli. Samuraj sehnal lidi na jedno místo a oznámil jim, že jestli se ke všemu nepřiznají, odvede si rukojmí. Nenašel se však ani jediný, kdo by něco vyzradil.

„Vždyť my žádné dávky nedlužíme a na povinnou práci chodíme pilně,“ vykládal horlivě *džiisama* samurajovi. „A pohřby konáme všechny v buddhistickém chrámu.“

Samuraj na to nic neřekl, jen špičkou bičíku ukázal na

džiisamu. Stráže, které stály vzadu za davem, ho blesku-rychle spoutaly.

„Dobře se na něj podívejte. Takhle to dopadne s každým, kdo bude odmlouvat nebo se vyptávat. Tím končím vyšetřování. Před časem nás kdosi upozornil, že jsou mezi vámi takoví, kteří tajně slouží Kristu, přestože to je zakázáno. Tomu, kdo otevřeně oznámí tak ohavné provinilce, dám sto stříbrňáků. Ale budete-li mlčet, přijdu si za tři dny pro další rukojmí. Je vám to jasné? Teď vás nechám, abyste si to dobře rozmysleli.“

Vesničané stáli mlčky jak sochy. Muži, ženy i děti mlčeli. Dlouho, předlouho jejich víra takto odolávala nepříteli. Když o tom teď uvažuji, uvědomuji si, že to bylo právě toto ztišení, které jsme vnímali, když jsme se dívali dolů na ves.

Samuraj otočil koně k východu z vesnice a pobídl ho bičem. *Džiisama* přivázaný k zadku koně upadl, zvedl se, ale zase upadl a byl vlečen po zemi. O kus dál ho pak muži zvedli a postavili.

To byly tedy události z pátého června, jak jsme o nich slyšeli.

„Ne, Padre, o vás jsme nepověděli nic,“ řekl Mokiči s rukama klidně složenými na kolenou, která zakrýval pracovní rolnický oděv. „A i kdyby přišli znova, nic neprozradíme. Ať se stane co chce, zachováme se zase tak, nepohnou s námi.“

Přimělo ho k těmto slovům to, že na mé či na Garrpeho tváři zahlédl stín strachu? Jestli ano, měli jsme proč se stydět. Bylo však přirozené, že i Garrpe, vždy a za všech okolností veselý, se teď na Mokičiho díval s výrazem velké starosti.

„Ale takhle vás všechny pozavírají —“

„Ano, Padre, ale ani pak nic nepřiznáme.“

„To nejde, to spíš my dva odsud odejdeme.“ Garrpe se obrátil na Kičidžiróa, který seděl ustrašeně mezi mnou a Mokičim.

„Nešlo by třeba, že bychom utekli na ostrov, odkud je tenhle člověk?“

Nato se Kičidžiróův obličej pokryl výrazem hrůzy, on sám však mlčel. Ten slaboch a zbabělec tím, že nás sem zavedl, se zapletl do celé záležitosti a octl se v hrozných nesnázích. Zdálo se, že ve své malé hlavě usilovně přemýšlí, jak uchovat svou prestiž věřícího a přitom se sám zachránit. Blýskal svýma vychytralýma očima a mnul si ruce jako moucha a přitom vykládal, že i na Gotó jistě brzy dojde k podobným prohlídkám a že by bylo lepší odejít někam do vzdálenějšího kraje. Té noci jsme nedošli k žádnému rozhodnutí a oni se zase potají vrátili z hory dolů.

Příštího dne začala být nálada v Tomogi napjatá, ale za těchto okolností jsem jim to neměl za zlé. Podle toho, co nám Mokiči řekl, rozdělili se vesničané na ty, kteří říkali, že je nutné, abychom my dva odešli někam jinam, a na ty, kteří tvrdili, že nás budou krýt i za cenu života, ať se stane cokoliv. Dokonce se prý vyskytli i takoví, kteří se nechali slyšet, že jsme to byli my, já a Garrpe, kdo přinesli do vsi neštěstí. Ale Mokiči, Ičizó a Omacu prokázali nad očekávání pevnou víru: jsou odhodláni chránit kněze, děj se co děj.

Právě takového rozkolu chtěly úřady dosáhnout. Osmého června se místo onoho hrůzu budícího samuraje objevil jiný, starší, v průvodu čtyř nebo pěti podřízených, a s úsměvem promluvil o možném zisku či ztrátě, o výhodách a nevýhodách, jichž se mohou dočkat. Nabídl jim, že každému, kdo o někom sdělí, že věří v tu zhoubnou křesťanskou nauku, budou sníženy roční dávky. Jak sladkou návnadou musela být takováto úleva na daních! Nikdo z těch chudáků však pokušení nepodleh.

„Když takhle pořád krouťíte hlavami, budu vám muset uvěřit,“ řekl ten postarší samuraj se smíchem obraceje se na své průvodce.

„Ale musím se zeptat nadřízených, kdo z vás má pravdu, jestli vy nebo ten, kdo to na vás řekl. Kromě toho vám chceme vydat rukojmí. Zítřka ať se tři z vás dostaví do Nagasaki. Neděláte nic zlého, tak se nemusíte ničeho bát.“

Ani v jeho tváři, ani ve slovech, která pronesl, nebylo nic hrozivého, ale vesničanům bylo jasné, že jim chystá nějakou léčku. Muži z vesnice se pak dlouho do noci radili, kdo

má být vyslán na komisařství do Nagasaki. Je docela možné, že ten, kdo půjde k výslechu, bude vzat do vazby a už se nikdy nevrátí. Při této myšlence couvli i ti, kdo vykonávali úřad *tossamů*. Vesničané shromáždění v neosvětleném rolnickém domě pohlíželi jeden na druhého a v hloubi srdce si přáli vyhnout se nebezpečnému úkolu. Pak padlo Kičidžiróovo jméno, nejspíš z všeobecného pocitu, že celé neštěstí vzniklo kvůli tomuhle přivandrovalci, který nemá s Tomogi nic společného. Ten bídný zbabělec, když ho nutili, aby na sebe vzal úlohu obětního beránka, upadl do naprostého zmatku, proléval slzy a nakonec všem spílal, ale od vesničanů slyšel jen: „Slituj se přece — my máme ženy a děti. Ty jsi ještě k tomu z jiné vesnice, a tak tě úřady nebudou tak přísně vyšetřovat. Jdi tam za nás.“ Když ho takhle prosili spínající ruce, nebyl ve své slabosti už ani schopen se vzepřít.

„Já půjdu taky,“ ozval se najednou Ičizó. Všichni užasli nad tímto prohlášením vždy zamlklého, skoro zarputilého muže. Nato i Mokiči řekl, že se k nim chce připojit.

Devátého. Od rána mrholilo. Les před chatou se ztrácel v mlžné cloně. Ti tři přišli za námi nahoru. Mokiči vypadal trochu rozrušený. Ičizó, jako obvykle, mhouřil oči a mlčel. Za nimi Kičidžiró, jako zpráskaný pes, se na nás díval smutnýma očima, ve kterých byla úzkost i zloba.

„Padre, prý po nás budou chtít, abychom šlápli na Kristův obraz,“ zamumlal Mokiči se sklopenou hlavou, jako by mluvil jen sám pro sebe. „A když nešlápneme, tak budou vyšetřovat nejen nás, ale i celou ves. Co máme pro všechno na světě dělat?“

V mém srdci se zvedla vlna soucitu a odpověděl jsem mu tak, jak Vy byste to asi nikdy neudělal. Hlavou mi bleskla vzpomínka na slova, která pronesl otec Gabriel, když ho mučili v unzenských horách a pak mu podstrčili *fumie*: „Ať mi raději useknou nohu, než abych šlápl.“ Věděl jsem, že mnoho japonských věřících i kněží se podobně zachovalo vůči svatým obrazům, když jim je přistrčili k noze. Ale jak bych to mohl žádat na těchto třech ubohých lidech?

„Můžete šlápnout — můžete šlápnout —“ vykřikl jsem, ale hned jsem si uvědomil, že jsem řekl něco, co by knězi vůbec nemělo vyjít z úst. Garrpe se na mne podíval s výčitkou.

Kičidžiró měl v očích slzy.

„Proč na nás Pán Bůh sesílá takový utrpení? Padre, vždyť my jsme nic zlého neudělali —“

Mlčeli jsme. Mokiči a Ičizó také mlčeli a zírali do prázdna. Společně jsme se za ně pomodlili. Potom ti tři sešli s hory. Dívali jsme se s Garrpem za nimi, dokud nám nezdisparovali v mlze. Dnes už vím, že tehdy jsem viděl Mokičiho a Ičizóa naposledy.

Po dlouhé době zase píšu. O tom, že biřici zaútočili na Tomogi, už víte, ale na zprávu, jak dopadli ti tři vyslychaní v Nagasaki, jsme museli čekat až dodneška. Co jsme se namodlili, aby se oni i *džisama* bez úhony vrátili domů! I věřící ze vsi za ně každou noc potají odřikávali modlitby. Tato zkouška, kterou ti lidé tady podstupují, jistě není beze smyslu. Co Pán činí, dobře činí, a proto až pomine toto pronásledování a strádání, přijde den, kdy pochopíme, proč to všechno na nás dolehlo. Rozepisuji se o tom všem tak podrobně, protože mě v duši stále víc tíží vyčítavá Kičidžiróova slova, která pronesl onoho rána, kdy od nás odcházeli:

„Proč nám Deus-sama dává takový trápení?“ A potom se zlobným výrazem v očích se na mne obrátil a řekl: „Padre, vždyť jsme neudělali nic zlého!“

I když to od sebe odháním, výčitky onoho praobyčejného zbabělce mě bodají v hrudi jak ostrá jehla. Proč Pán sesílá na tyhle ubohé rolníky kdesi v Japonsku zkoušky tak hrozného pronásledování a mučení? Ne, to co Kičidžiró chtěl vyjádřit, bylo něco ještě strašnějšího: Boží mlčení. Už dvacet let se na této černé japonské půdě ozývá sténání křesťanů, prolévá krev kněží, boří se kostely — a Bůh tváří v tvář těmto nesmírným obětem, které lidé pro něho podstupují, stále mlčí. Musel jsem pořád myslet na to, že v Kičidžiróově reptání je obsažena i tato vyčítavá otázka.

Teď se ale chci soustředit na zprávu o dalším osudu oněch tří mužů. Když se dostavili na komisařství ve čtvrti Sakura, vsadili je do vězení v zadní části úřadu a nechali je tam dva dny. Pak je konečně dali předvést. Z jakéhosi důvodu začal výslech překvapivě formální otázkou.

„Jistě víte, že *kirišitan* je zvrácené učení?“

Když Mokiči i za ostatní přikývl, ozvala se další otázka:

„Je tady ale udání, že se tím zvráceným učením řídíte, — jak to tedy je?“

A když všichni tři tvrdili, že jsou oddaní buddhisté a že žijí podle toho, co je učí mniši, nutili je vyšetřovatelé:

„Tak šlápněte tady na *fumie*!“ K nohám jim přistrčili desku s reliéfem Panny Marie a děťátka. Uposlechli mé rady, aby na *fumie* skutečně šlápli: nejprve na ně vložil nohu Kičidžiró, potom následovali Mokiči a Ičizó. Zmýlili se však, když si mysleli, že je hned potom propustí. Na tvářích úředníků sedících vedle sebe v řadě, se rozhostil úsměšek. Spíš než jejich šlápnutí upřeně sledovali výraz tváří těch tří.

„Tak vy chytráci chcete takhle podvádět vrchnost?“ řekl jakýsi starší úředník. Až teď si ti tři uvědomili, že je to ten starý samuraj, který onedlouho přijel do Tomogi.

„Dobře jsem si všiml, jak se vám přitom zrychlil dech.“

„Ne — vůbec ne, ani krev nám nestoupla do hlavy!“ vykřikl ze všech sil Mokiči. „Nejsme žádní křesťani!“

„Tak tedy uděláte, co vám řeknu —“ A přikázal jim, aby plivli na *fumie* a aby řekli, že Matka boží byla prodejná děvka. To byl způsob — jak jsem se dověděl brzy nato —, který vymyslel Inoue, o němž otec Valignano říkal, že je to ten nejnebezpečnější člověk v Japonsku. Inoue se dal kdysi kvůli kariéře pokřtít, a tak dobře věděl, že chudí japonští křesťané na venkově nadevše uctívají Pannu Marii. Opravdu i já po svém příjezdu do Tomogi jsem zjistil, že venkované tu často ctí Matku boží víc než Krista, až mi to dělalo starost.

„Neplivneš? Ani nevyslovíš to, co jsem ti řekl?“

Biřici dali Ičizóovi do rukou *fumie* a zezadu do něj strkali; pokoušel se ze všech sil plivnout, ale nedokázal to. Také Kičidžiró stál se skloněnou hlavou a ani se nepohnul.

„Tak co je?“

Když na ně úředníci dál přísně naléhali, z Mokičiho očí se vyřinuly slzy. Také Ičizó jen bolestně kroutil hlavou. Oba nakonec přiznali, že jsou křesťané. Jenom Kičidžiró, když mu úředník vyhrožoval, že sebe — jakoby bez dechu — vypravil slova rouhání proti Matce boží. Potom mu přikázali: „Plivni!“ a on spáchal tu neodčinitelnou urážku a vypustil na svatý obraz slinu. . .

Po vyšetřování byli Mokiči a Ičizó deset dní ponecháni bez povšimnutí ve vězení v Sakuradai. Odpadlík Kičidžiró byl propuštěn, či spíš vyhnán z vězení a hned zmizel. Sem se samozřejmě dodnes nevrátil.

Začalo období dešťů. Denně bez ustání drobně prší. Pocítil jsem tesklivost tohoto času, který působí, že vše zatuchne — věci viditelné i lidské nitro. Vesnice je jak zpusťšená mrtvola. Všichni vědí, co se stalo s těmi dvěma. Třesou se strachy, že třeba brzy budou podrobeni stejnému vyšetřování a ani do práce skoro nikdo nevychází. Za opuštěnými políčky se černá moře.

Dvacátého. Do vsi přijeli úředníci na koních a vyhlásili, že Mokiči s Ičizóem byli vlečeni po Nagasaki a vystaveni veřejnému posměchu. Bylo prý rozhodnuto, že tady, na pobřeží v Tomogi, budou ve vodě ukřižováni.

Dvacátého druhého. Vesničané zpozorovali, jak po šedivé, deštěm rozmáčené cestě se k nim z dálky blíží průvod. Jednotlivé postavy, vypadající zprvu jako zrníčka hrachu, se ponenáhlu zvětšovaly. Uprostřed, obklopeni strážemi, jeli neosedlaní koně a na nich s rukama svázanými a se svěšenými hlavami Mokiči a Ičizó. Vesničané museli zavřít dveře svých obydlí a nesměli vycházet. Za průvodem šel velký zástup zvědavců z vesnic, kterými jízdní konvoj prošel. Procesí bylo vidět až od naší chaty.

Když došli na pobřeží, rozdělali muži na rozkaz úředníka oheň a promoklí Mokiči a Ičizó se při něm hráli. Potom prý jim jako projev zvláštní milosti dali z malého šálku hlt *sake*. Když mi o tom vesničané vyprávěli, vzpomněl jsem

si na muže, který podával Kristu těsně před smrtí houbu namočenou v octě.

Dva kmeny, přitesané do tvaru křížů, se tyčily v příboji mořských vln. K nim přivázali Ičizóa a Mokičiho. Až nastane noc, vystoupí jim voda při přílivu až po bradu. Takto neskonají hned, teprve po několika dnech, fyzicky i duševně vyčerpaní, vydechnou naposledy. Záměrem úředníků bylo uspořádat vesničánům z Tomogi a okolí hrůznou podívanou na toto zdlouhavé utrpení, aby je přešla chuť zahrávat si s křesťanstvím. Končil den, kdy Mokičiho a Ičizóa přivázali ke křížům. Úředník tam postavil čtyři strážce a sám na koni odjel. Protože přšelo a bylo chladno, začal se i zástup diváků na pobřeží pomalu rozcházet.

Nastal příliv. Těla těch dvou jsou nehybná. Vlny s temným hukotem narážejí na břeh a zase se stahují a smáčejí těla odsouzců po nohy, pak po pás. . .

Když se setmělo, přinesly Omacu s neteří strážím jídlo a zeptaly se, zda těm dvěma smějí dát také najíst. Když dostaly dovolení, zajely na malé loďce s vypětím všech sil až k odsouzcům.

„Haló, Mokiči, Mokiči,“ volala Omacu.

„Ano,“ odpověděl prý Mokiči. Když však zavolala na staršího Ičizóa, ten se už neozýval. Pouze z občasných slabých pohybů hlavy bylo zřejmé, že dosud žije.

„Jenom odvalu! Buďte trpěliví! Důstojní Otcové i my všichni se za vás modlíme, už brzy budete v ráji.“

Omacu je ze všech sil povzbuzovala, ale když chtěla dát Mokičimu do úst sušený sladký brambor, který mu přinesla, Mokiči zavrtěl hlavou. Snad si přál — když už stejně musí umřít, — aby se to trápení skončilo aspoň o chvíli dřív.

„Panu Ičizóovi, paní Nami!“ řekl Mokiči. „Dejte mi najíst. Já už bych to nesnesl.“

Omacu s neteří nevěděly co si počít a s pláčem se vrátily na břeh. Potom tam v prudkém dešti stály a hlasitě naříkaly.

Přišla noc. Od naší chatrče bylo nezřetelně vidět rudou zář ohně strážných. Později se na břehu shromáždili vesničané z Tomogi a zírali do temného moře. Obloha i moře byly černočerné, takže Mokičiho a Ičizóa už nebylo vidět.

Nikdo nevěděl, zda dosud žijí. Lidé plakali a v duchu se modlili. Vtom rozeznali v příboji vln Mokičiho hlas. Mladík, snad aby dal vesničanům najevo, že jeho život dosud nehasl, nebo aby povzbudil sám sebe, zpíval přerývaně píseň mučených křesťanů:

Půjdem, půjdeme
do chrámu ráje
daleko je rajský chrám —

Všichni — i strážní — mlčky naslouchali Mokičimu zpěvu. V hluku deště a vln píseň chvílemi zanikala a pak se znovu ozvala.

Dvacátého třetího. Celý den mrholilo. Obyvatelé Tomogi zase z dálky pohlíželi na kůly s Mokičim a Ičizóem. Jak zbrázděná poušť se táhlo do dále pusté pobřeží bičované deštěm. Dnes nepřišli za podívanou ani pohané ze sousedních vesnic. Když nastal odliv, trčely v dálce kůly se dvěma těly. Už ani nebylo možno rozeznat těla od kůlů, jako by s nimi Mokiči a Ičizó splynuli. Jenom temný, sténající hlas Mokičiho byl jedinou známkou života.

Pak i toto sténání sláblo. Mokiči už zřejmě neměl sílu, aby tak jako včera pro své povzbuzení zpíval. Jeho hlas zmlkl, ale po hodině ho vítr ještě jednou přivál. K uším rolníků dolehlo nelidské zavytí. Všichni se zachvěli a propukli v pláč. Odpoledne se zase pomalu začal zvedat příliv. Černé ledové moře potemnělo a bylo vidět, jak se do něj kůly noří. Co chvíli se přes ně převalila bílá, zpěněná vlna a pak udeřila na břeh. Jakýsi pták se smýkl nad hladinou a zmizel v dálce. Tím všecko skončilo.

Bylo to mučednictví. Ale jaké! Přechasto jsem snil o mučednictví, o němž se píše v životopisech svatých, o mučednictví, kdy se duše vrací do nebe plného světla slávy, vítána andělskými fanfárami. Ale mučednictví, které Vám tady popisuji, mučednictví japonských věřících, to nebylo takto zářivé. Naopak — ubohé, bolestné bylo. Dešť neustává a dál padá do moře. A to moře, které je zabílo, je lhostejné a mlčí.

Po setmění přijel na koni úředník. Podle jeho rozkazu hlídači nasbírali vlhké dříví a začali pálit mrtvoly Mokičiho a Ičizóa, které odvázáli od kůlů. To proto, aby si věřící

nemohli odnést ostatky mučedníků k uctívání. Když byla těla spálena, hodili popel do moře. Ve větru se červeně a černě míhaly plameny ohně, kouř se šířil po písčném břehu, kde stáli bez hnutí vesničané a bezvýrazněma očima hleděli na rozplývající se kouř. Když všechno skončilo, vraceli se jak dobytek těžkým krokem a se svěšenými hlavami domů.

Dnes při psaní tohoto dopisu jsem čas od času vycházel z chaty, abych se podíval dolů na moře — vlastně na hrob dvou japonských rolníků, kteří vydali svědectví o své víře. Smutné a černé táhne se moře do dálky a pod popelavými mraky není vidět ani ostrůvek.

Nic se nezměnilo. Vy na mém místě byste asi řekl: Jejich smrt jistě nebyla beze smyslu. Byl to kámen, který se ve stavbě církve brzy stane kamenem úhelným. A pokračoval byste: Pán na nás nesesílá žádné zkoušky, které nemůžeme unést. Mokiči a Ičizó jsou teď u něho a spolu s množstvím japonských mučedníků, kteří je předešli, dosáhli nejvyšší, věčné blaženosti. I já samozřejmě si to také tak říkám. Odkud se ale ve mně bere pocit tak blízký zármutku? Proč v mé hlavě neustává ozvěna té písně, kterou zpíval Mokiči, když umíral přivázaný ke kůlu: Půjdem, půjdeme, do rajského chrámu —

Slyšel jsem od lidí z Tomogi, že tuto píseň zpívaly celé zástupy křesťanů, když je vedli na popraviště. Píseň plná smutku — Tato japonská země je vskutku plná bolesti. A lidé tu snad žijí jen z naděje na nebeský chrám. Jejich smutek jako by byl celý obsažen v té písni.

Co tím chci říci? Sám nevím. Nemohu jen snést pomýšlení, že i dnes, kdy Mokiči a Ičizó tu pro slávu boží sténali, zakoušeli bolesti a zemřeli, je moře stále stejně temné a s monotónním hukotem se zakusuje do pobřeží. Za tímhle lhostejným klidem moře cítím boží mlčení. . . jako by Bůh jen trpně přihlížel k hlasu lidského zármutku a mlčel. . .

Toto bude možná moje poslední zpráva. Dnes ráno jsme se dozvěděli, že už zítra mají biřící s velkým množstvím pomocníků začít pročesávat hory. Než k tomuto honu do-

jde, musíme uvést chatu do původního stavu a zahladit všechny stopy, prozrazující, že jsme se tu skrývali. Dosud jsme se s Garrpem nedokázali dohodnout, kam se vydáme, až chatu opustíme. Radili jsme se dlouho. Máme prchnout spolu, anebo se rozdělit? Nakonec jsme dospěli k tomu, že se rozejdeme, protože když se jeden z nás stane kořistí pohanů, zůstane tu ještě druhý. Ale i když zůstane, k čemu to, probůh, bude? Vždyť jsme oba — Garrpe i já — neobjížděli žhavou Afriku a nepřepulili Indický oceán z Macaa až sem, do této země, abychom se tu stále jenom takhle ukrývali. Abychom byli jak hraboši zalezlí v horách, přijímali od ubohých venkovanů hrstku píce a přitom se nemohli ani stýkat s věřícími a museli jenom sedět uvnitř uhlířské chatrče! Jak vzdálené to všechno bylo našim snům...

A přece — když aspoň jediný kněz v Japonsku zůstane, bude to, jako když v římských katakombách hořelo v olejové lampičce třeba jen jedno věčné světlo, a i to bude mít význam. Proto jsme si s Garrpem slíbili, že až se rozloučíme, musíme se za každou cenu snažit zůstat naživu.

I když tedy už od nás nebudete mít žádné zprávy — stejně nevím, zda se ty dosavadní skutečně dostaly do Vašich rukou — nepokládejte nás, prosím, za mrtvé. Musí tu přece zůstat aspoň jediná, byť malá motyčka, která by kypřila tuto pustou zemi...

Nelze rozeznat, kam až sahá moře a kde začíná noční temnota. Nevidím ani, zda je na něm nějaký ostrov. O tom, že jsem na moři, mě ujišťuje vlastně jen hlasitý dech mladíka veslujícího za mnou, skřípání vesel a zvuk vln narážejících na bok loďky.

Před hodinou jsme se s Garrpem rozešli. Posadili nás každého do jiné loďky a vyjeli jsme z Tomogi. Zaskřípala vesla a Garrpeho loď tiše zamířila k Hiradu. Tma ji už zcela pohltila — ani jsme neměli čas se rozloučit.

Když jsem osaměl, začalo se mé tělo chvět. Kdybych řekl, že se nebojím, lhal bych. I když mám víru sebesilnější, přepadá mě mimovolně tělesný strach. Dokud jsem byl

s Garrpem, mohli jsme se o něj dělit, tak jako se láme a dělí chléb, ale od této noci na moři musím nést celé břemeno zimy a temnoty sám. Chtěl bych vědět, zda toto chvění pociťovali všichni misionáři, kteří kdy přišli do Japonska. Náhle — nevím proč — mi na mysli vytanula malá, jakoby myší tvář vyděšeného Kičidžiróa. Toho zbabělce, který na komisařství v Nagasaki položil nohu na *fumie* a zmizel. Možná že kdybych nebyl knězem, ale prostým věřícím, také bych utekl. To, co mne temnotou pohánělo dál, byla hrdost a vědomí kněžské odpovědnosti.

Zavolal jsem na veslujícího mladíka, aby mi dal napít vody, ale nedostal jsem žádnou odpověď. Uvědomil jsem si, že od mučednické smrti oněch dvou mužů pociťují vesničané z Tomogi nás cizince, kteří způsobili jejich neštěstí, jako břemeno. I tento mladík, kdyby se sám směl rozhodnout, by asi nijak nestál o to mě doprovázet. Abych si svlažil suchý jazyk, sál jsem si z prstů mořskou vodu. Napadlo mě — jak asi chutnal ocet, který podali Kristu na kříži?

Loďka poněkud změnila směr a zleva bylo slyšet zvuk vln narážejících na skalisko. Vzpomněl jsem si, že takhle temně, jako hlas bubnu, hučely vlny, když jsem se před časem podobně přepravoval na tento ostrov. Teď tu někde bude zátoka, kde moře omývá písčný břeh. Avšak ostrov tonul v černočerné temnotě a nebylo možno rozeznat, kde je ves.

Kolik asi misionářů jako já připlouvalo na podobné loďce k tomuto ostrovu? Jejich podmínky však byly úplně jiné než moje. Přijížděli do Japonska v příznivé době, kdy se jim všechno dařilo. Kamkoli přišli, mohli se cítit bezpečni. Všude nacházeli domy, v nichž mohli pokojně usínat, protože je tu věřící vítali s otevřenou náručí. Místní vládcí — ne sice z pravé víry, ale aby získali prospěch z obchodu — se vzájemně předstihovali v úsilí vzít misionáře pod svou ochranu, a ti toho využívali k šíření víry. Najednou mi maně vytanulo, co nám kdysi v Macau řekl otec Valignano:

„Tehdy jsme my, misionáři v Japonsku, vedli vážné spory o tom, zda se sluší, abychom nosili hedvábné nebo bavlněné řeholní hábity.“

Při vzpomínce na ta slova jsem se do tmy tiše zasmál, jak jsem tam seděl a třel si zdřevěnělá kolena. Nemylte se však. Nijak nepohrdám misionáři z té doby. Jenom mi najednou připadlo směšné, že muž v roztrhaných pracovních šatech po jistém Mokičim ze vsi Tomogi, dřepící na lodičce, po níž všude lezou vodní berušky, je právě tak kněz, jako byli oni.

Pomaloučku jsme se blížili k černým skalám. Od břehu na mne zavanul zápach hnijících chaluh. Když dno loďky zaškrábalo o písek, mladík seskočil a brodě se v moři opíral se rukama do příďe lodi. I já jsem přebrodil mělčinu a hluboce vdechuje slaný vzduch jsem namáhavě vystoupil na břeh.

„Děkuji. Vesnice je tamhle nahoře, že?“

„Padre — já —“

Neviděl jsem, jak se tváří, ale z jeho hlasu jsem vycítil, že mladík už mě dál nechce doprovázet. Když jsem mu dal znamení, aby se vrátil, zřejmě se mu ulevilo. Vběhl do moře a ze tmy se ozval ostrý zvuk, jak naskočil do loďky.

Poslouchal jsem pleskání vesel odjíždějící lodi a myslel na to, kde je teď asi Garrpe. Čeho by ses bál, říkal jsem si, jako když matka konejší dítě, a vydal se v mrazivém větru po pobřeží. Cestu jsem znal. Když půjdu přímo, dorazím do vsi, kde mě před časem přijali. Kdesi v dálce jsem zaslechl jakýsi zvuk. Bylo to kočičí zamňoukání. Vzbudilo ve mně naději, že si konečně odpočinu a dostanu jídlo a tak aspoň trochu ukojím hlad.

Když jsem se přiblížil ke vstupu do vsi, ozvalo se kočičí mňoukání ještě zřetelněji než před chvílí. Z téže strany mi vítr do nozder zavál jakýsi strašný puch nutící k zvracení. Jako by tu hnily ryby. Ve vsi jsem si s hrůzou uvědomil, že všechny domky jsou podivně tiché a nikde ani živé duše.

Spíš než na vystěhování to vypadalo, jako by ves byla za nějaké bitvy vydrancována. Vypálena sice nebyla, ale na cestě ležely rozbité misky a jídelní šálky a domy s proraženými dveřmi zely prázdnotou. Kočky tam s tichým mňoukáním obcházely a v tlamách si nesly, co bezostyšně ukořistily v opuštěných domech.

Dlouho jsem stál uprostřed vsi a zíral na tu spoušť. Ku-

podivu jsem nepocítoval ani neklid, ani strach. V hlavě mi bez jakéhokoli citového příděchu neustále znělo — Co se to tu stalo? Co se to tu jenom stalo?

Co nejtišeji jsem prošel vsí od jednoho konce na druhý. Kdoví kde se tu vzalo tolik zdivočelých koček, ale potulovaly se všude kolem, lhostejně se mi pletly pod nohama, anebo seděly a svítícíma očima na mne zíraly. Uvědomil jsem si, že mám žízeň a hlad, a vešel do jednoho z prázdných domků podívat se po něčem k jídlu. Jediné, co jsem dokázal dát do úst, byla voda, která tam zůstala v jakési misce.

Náhle mě zmohla celodenní únava. Opřen o zeď jak velbloud, propadl jsem se do spánku. V polosnu a polobdění jsem cítil, jak se o mne otírají kočky hledající shnilé ryby. Občas jsem se probral a rozbitými dveřmi zahlédl bezhvězdnou, černočernou noční oblohu.

V chladném ranním vzduchu jsem se rozkašlal. Na blednoucí obloze byly i z domku nezřetelně vidět obrysy hor nad vsí. Cítil jsem, že je nebezpečné se tu zdržovat. Vstal jsem, vyšel na cestu a chystal se opustit vylištěnou vesnici. Všude kolem se povalovaly šálky, misky a cáry šatů.

Kam se vydat? Rozhodně bude bezpečnější zamířit k horám než jít podél moře, kde by mě mohl někdo uvidět. Někde tu jistě musí žít tajní křesťané, tak jako ještě před měsícem žili v této vesnici. Musím je najít, dozvědět se, co se tu stalo, a pak se rozhodnu co dál. Blesklo mi hlavou, jaký osud asi potkal Garrpeho poté, co jsme se včera rozešli.

V jednom domě jsem uprostřed spouště na podlaze našel trochu usušené rýže. Zabalil jsem ji do cáru látky ležícího na cestě a zamířil k horám.

Stoupal jsem od jednoho terasového pole ke druhému až na vrchol prvního kopce. Nohy jsem měl zamazané od hlíny mokré rosou. Pečlivě obděláná, ale jen málo úrodná horská políčka, oddělená od sebe starými kamennými zíd-kami, vyprávěla o chudobě zdejších lidí. Uzoučký pruh země při moři jim zřejmě nedává dost ani na živobytí, tím méně na povinné dávky. Z chudého ječmene a prosa se

šířil pach hnoje. Roj much hemžících se v tom zápachu ke mně přilétl a bzučel mi nepříjemně kolem hlavy. Na jasnícím se obzoru vystoupilo pásmo hor ostré jak meč a v oblácích, i dnes bíle špinavých, poletovaly s chraptivým krákaním vrány.

Když jsem došel na vrchol, zastavil jsem se a pohlížel dolů na vesnici. Se svými domky krytými slaměnou střechou a nahloučenými jeden vedle druhého vypadala jak hrstka hlíny. Domky splácané z bláta a dřeva. Ani na cestách, ani na černém pobřeží živé duše. Opřen o strom zahleděl jsem se na mléčnou mlhu halící údolí. Jen ranní moře bylo krásné. Při pobřeží bylo v něm rozseto několik ostrůvků a v ostrých paprscích bledého slunce se bíle pěnily vlny olizující jejich břehy. Připomněl jsem si, že k tomuto pobřeží přijíždělo a zase odtud pod ochranou křesťanů odjíždělo mnoho misionářů — počínaje otcem Xaverem, Cabralem, Valignanem... Otec Xaver tudy určitě projížděl při své cestě na Hirado. I hlava japonské misie, P. Torres — muž vynikající tolika ctnostmi — tyto ostrovy nepochybně mnohokrát navštívil. Jenomže všichni tu byli milováni, věřícími vřele vítáni a měli malé sice, ale krásné kaple vyzdobené květinami. Nemuseli se jako já toulat bez cíle a ukrývat v horách. Mimoděk jsem se při tom pomyšlení usklíbl.

I dnes bylo pod mrakem a zdálo se, že bude parno. Hejno vran mi vytrvale kroužilo nad hlavou. Jejich temné, stísňující krákaní ustalo, když jsem povstal, ale jakmile jsem se vydal na další cestu, jaly se mě pronásledovat. Občas se některá z nich posadila na blízkou větev, zamáchala křídly a zírala na mne. Několikrát jsem po těch zlověstných ptáčích hodil kamenem.

Bylo už skoro poledne, když jsem dorazil na ostrý horský hřeben. Neustále jsem volil cestu tak, abych neztratil z dohledu moře a mořské útesy, a dával pozor, zda někde neuvídím vesnici. Po zamračené obloze plynuly pomalu jak lodi mraky plné deště. Usedl jsem na travnaté pláni a důkladně žvýkal sušenou rýži ze vsi a okurky, které jsem našel na terasových políčkách. Štáva z nezralých okurek mě

aspoň trochu povzbudila a dodala síly. Vítr se honil od jednoho konce planiny na druhý, a když jsem zavřel oči, ucítil jsem, že je v něm přimísen pach jakési spáleniny. Zvedlo mě to ze země.

Byl to zbytek hranice. Někdo tudy šel přede mnou, nasbíral si větve a spálil je. Když jsem vstrčil do popela svých pět prstů, zbývalo uvnitř dokonce ještě trochu tepla.

Chvilí jsem uvažoval, zda se mám obrátit zpátky nebo pokračovat v cestě. Trvalo to sice jen jeden den, co jsem bloumal vyliďněnou vesnicí a hnědými horami, aniž jsem koho potkal, ale pomalu jako bych začal ztrácet sílu k životu. Zatoužil jsem po jakékoli lidské bytosti, k níž bych se mohl přimknout. Chvilí mě sužoval strach z pomyšlení, že to je nebezpečné, ale pak nade mnou pokušení zvítězilo. Ani Kristus mu nemohl odolat. Vždyť přece sestoupil s hory a vyhledával lidi — přesvědčoval jsem sám sebe.

Zjistit, kterým směrem odešel muž, který si tu udělal oheň, bylo snadné. Cesta tady totiž byla jen jedna. Musel proto nutně směřovat k cíli, který byl na opačné straně, než odkud jsem přicházel já. Vzhlédl jsem k nebi — mezi šedými mraky zářilo bílé slunce a v jeho paprscích krákal hejno nějakých jiných ptáků, než byli ti předchozí. Na travnaté planině stály jednotlivě pasanie, divoké duby a kafrovníky a některé z nich mi náhle připadaly jako lidská postava. V takových okamžicích jsem se ve zmatku zastavil. K tomu ještě ten ošklivý hlas ptáků ve mně budil jakousi neblahou, zlou předtuchu. Abych se rozptýlil, odhadoval jsem druhy stromů, které jsem při chůzi stačil postřehnout. Od dětství jsem měl rád botaniku, a tak bych býval měl ihned poznat známé stromy i tady v Japonsku. Byly tu stromy, které dal Bůh každé zemi, jako dřiny nebo jilmy, ostatní však patřily k druhům, které jsem jakživ neviděl.

Odpoledne se obloha trochu vyjasnila. V louži po dešti se odráželo blankytné nebe a bílé mráčky. Sedl jsem si na bobek a v touze svlažit svůj zpocený obličej jsem hrábl do těch bílých mraků. Zmizely a namísto nich se vynořila

tvář muže, vyhublá, propadlá tvář. Proč jsem si při tom vzpomněl na jinou tvář? Po staletí ruce nesčetných malířů malovaly znovu a znovu tvář Ukřižovaného. Nikdo z nich ho neviděl, vkládali však do svých obrazů modlitby a sny celého lidstva a vytvářeli tak tvář nad jiné krásnou a svatou. Jeho skutečná tvář vypadala jistě ještě vznešeněji. Ale to, co se teď odráželo v dešťové vodě, byl obličej zarostlý vousy a potřísněný blátem, zrůzněný neklidem a únavou pronásledovaného. Věřil byste, že v takovém okamžiku může být člověku zničežnic do smíchu? Natáhl jsem ruku po tváři ve vodě a jako blázen špulil rty, kroutil očima a dělal jednu grimasu za druhou.

Co to tu provádím za nesmysly? Proč?

Z lesa se náhle ozvala cikáda. Jinak bylo ticho.

Slunce postupně sláblo, obloha se znovu zatáhla, a když pláň začala temnět, vzdal jsem se pronásledování muže od ohniště. Napadla mě jen slova žalmu „Jati žádostí na poušti, pokoušeli Boha silného na pustinách“ — říkal jsem si ho na půl úst a vlekl nohy dál. „Vychází slunce i zapadá a vrací se k místu, odkud opět vzejde. Vítr vane k jihu, obrací se k severu, točí se znovu a znovu, až se zas oklikou vrátí. Všechny řeky vcházejí do moře, avšak moře se nepřeplnuje. Co se dalo, bude se dít zase, a co se dělalo, bude se znovu dělat.“

Náhle mi vytanula vzpomínka na hukot moře, který k nám někdy večer doléhal, když jsme se s Garrpem skrývali v horách. Zvuk vln tam ve tmě zazníval jak dunění bubnu. Celou noc vlny nesmyslně narážely na břeh a zase se vracely, stáhly se a znovu udeřily. Vlny moře, které lhostejně omývalo mrtvá těla Mokičiho a Ičizóa, pak je pohltilo a i teď po jejich smrti se tu táhne do dále se stále stejným výrazem. A Bůh mlčí jako to moře. Stále mlčí.

Tak to není, zavrtěl jsem hlavou. Kdyby Bůh nebyl, člověk by určitě nemohl unést tu jednotvárnost moře, tu zlověstnou netečnost —

Ale co kdyby — co kdyby — šeptal mi v koutku duše nějaký jiný hlas. Kdyby snad Bůh nebyl —

Bylo to hrozné pomýšlení. Jak strašný žert, kdyby Bůh

nebyl! Jak absurdním dramatem by byla oběť Mokičiho a Ičizóa připoutaných ke kůlu a odplavených vlnami. Jak směšná iluze, za níž šli misionáři, kteří potřebovali tři roky k tomu, aby se sem přes daleká moře dostali. A nakonec já — jaký nesmysl to provádím, když se tu teď ploužím horami, kde není živé duše?

Utrhl jsem trávu a usilovně ji žvýkal. Snažil jsem se potlačit tyto myšlenky, jako když člověk bojuje s nutkáním zvracet. Věděl jsem, že největší hřích vůči Bohu je zoufalství, ale nemohl jsem pochopit boží mlčení. „Hospodin zachraňuje spravedlivého z plamenů, které zachvátí pět měst.“ A když tedy tato neplodná země je neustále pustošena ohněm a na stromech plody nedozrávají, měl by se aspoň slovíčkem zastat svých věrných.

Rozeběhl jsem se po svahu a klouzal po něm dolů. Báł jsem se, že při pomalé chůzi by do mého vědomí pronikly nečisté myšlenky. Kdybych je přijal, bylo by se to, v čem jsem až dodneška viděl smysl svého života, beznadějně rozpadlo.

Na tváři jsem ucítil kapičky deště. Obloha byla olověně těžká a pluly po ní mraky vytvářející podobu roztažených prstů velké ruky. Kapek pomalu přibývalo a brzy se po celé louce roztáhla opona deště jak struny harfy. Nablízku jsem uviděl hustý háj a rychle jsem se do něho běžel schovat. Vyletělo odtud hejno vyplašených ptáčků. Déšť bubnoval na listy buku a ze všech stran se ozývaly zvuky, jako by někdo sypal kamínky na střechu. Déšť mi promočil ubohé rolnické šaty. Větévky stromů zachvívající se ve stříbrné dešťové tříšti připomínaly mořské traviny. Tu jsem najednou přes ně zahlédl domek krčící se ke svahu. Postavili si ho tu asi lidé z vesnice, kteří sem chodili kácet stromy.

Liják skončil stejně náhle, jak začal. Louka se zase trochu prosvětliła, ptáci se rozezpívali, jako by se probudili ze sna, a z listů *buna* a *tabunoki* padaly s šustotem velké kapky. Stíraje si dlaní kapky deště, které mi stékaly z čela do očí, došel jsem k domku. Uvnitř mě zarazil nepříjemný zápach. Hned vedle vchodu vířily mouchy nad zcela čerstvým lidským výkalem. Při mém vstupu se rozlétly.

Z tohoto nálezu bylo zřejmé, že člověk, který šel přede mnou, tu nedávno odpočíval a zase šel dál. Upřímně řečeno jsem se na něj sice zlobil za takovou nehoráznost na místě pro mne tak důležitém, ale na druhé straně mě přemohla směšnost situace, až jsem se rozesmál. Neurčitá ostrážitost, kterou jsem vůči tomuto muži pociťoval, se aspoň touto humornou epizodou rozplynula. Vzhled toho, co po sobě zanechal, ukazoval, že to není žádný stařec, ale člověk v plné síle.

Když jsem vstoupil dovnitř, dříví dosud kouřilo. Naštěstí v něm zbyla stopa ohně, takže jsem si mohl pomalu usušit své na nit promoklé šaty. I když mě to stálo dost času, zdálo se — při dosavadní rychlosti chůze toho člověka — že nebude tak obtížné ho dostihnout.

Když jsem vyšel z chaty, byly louka i les, v němž jsem se předtím skrýval, ozářeny zlatem zapadajícího slunce. Listí stromů tiše šustilo. Sebral jsem uschlou větev a opíraje se o ni došel jsem brzy na svah, odkud bylo jasně vidět dolů na pobřeží.

Moře stále stejně líně olizovalo pobřeží ohnuté jak luk a lesklo se tisíci jehliček. Část břehu s písčnou pláží byla mléčně bílá, dál se zase zátoka černala naplavenými oblázky. Zdálo se, že je tam malé přístaviště, na písčitém břehu leželo vedle sebe několik rybářských člunů. Západním směrem jsem mezi stromy zřetelně rozeznal i rybářskou vesnici. Byla to první lidská obydlí, která jsem od rána spatřil.

Usedl jsem na zem, objal kolena a chtivýma očima toulavého psa pozoroval osadu. Ten muž, který si rozdělal v chatě oheň, sešel asi dolů do té vsi. I já bych tam mohl seběhnout a zjistit, zda tam žijí křesťané. Rozhlížel jsem se po kříži nebo kostele.

P. Valignano i jiní kněží v Macau nám ovšem často říkali, že si kostely v této zemi nesmíme představovat takové, jaké máme u nás. Místní velmoži misionářům přikazovali, aby jako kostela užívali šlechtických sídel nebo buddhistických chrámů. Proto mezi venkovany byli i takoví, kteří si pletli naše náboženství s buddhismem a domnívali se, že to je stejné učení. Sám svatý František Xaverský způsobil

vinou špatného tlumočníka podobný omyl. Jeho japonští posluchači se domnívali, že Bůh naší víry je totožný se sluncem, které zdejší lid uctívá odpradávná.

Na to, že tu nežijí křesťané, jsem proto nemohl usuzovat jenom z toho, že nebylo vidět budovu s věžičkou. Kostel může být v některém z těch nuzných domků slepených z hlíny a několika prkének. A možná že tam někde chudí věřící touží po knězi, který by jim podal Tělo Páně, vyslechl jejich zpověď a pokřtil děti. V této pusté ostrovní zemi, na kterou se opět snáší noc, protože odtud museli odejít všichni misionáři i domácí kněží, jsem byl teď já jediný, kdo mohl lidem přinést živou vodu. Jediný já, jak tu sedím v zablácených hadrech a objímám si kolena. Pane, všechno, co jsi stvořil, je dobré. Veškeré tvé příbytky jsou krásné.

Prudký cit mi vytryskl z hloubi srdce. Opíral jsem se o hůl a běžel dolů po svahu, který byl dosud po dešti vlhký. Několikrát jsem uklouzl, ale směřoval jsem ke své farnosti — ano, jistě to bude moje farnost, kterou mi Bůh svěřuje. Vtom, jako když zahřmí otřásající se země, z okraje vsi obklopené borovicemi zazněly výkřiky, které mohly být voláním o pomoc nebo hlasitým nářkem. Když jsem se zastavil opíraje se o hůl, uviděl jsem plameny a kouř.

Instinkt mi řekl, že se tam něco děje, obrátil jsem se a stejnou cestou, která mě přivedla po svahu dolů, jsem běžel zase vzhůru. Najednou se kus dál na svahu objevil muž ve stejných šedých rolnických šatech, jaké jsem měl já, utíkající tímtež směrem. Muž se ohlédl a zůstal jakoby překvapen stát. Zjevila se mi zřetelně tvář zkroucená úžasem i strachem.

„Padre,“ zvolal muž mávaje rukama. Něco křičel a ukazoval přitom na hořící vesnici. Rukama mi naznačoval, abych se schoval. Vyběhl jsem do stráně a ukryl se pod skálu jak zvíře. Prudce jsem oddechoval pomáhaje si rukama. Tu se ozvaly kroky — mezi skalkami po mně pokukovaly zahleněné myši oči onoho muže. Domníval jsem se, že si stírám z čela pot, ale když jsem se podíval na ruku, byla na ní krev. Asi jsem se zranil, když jsem vskočil do úkrytu.

„Padre —“ Zpod skaliska na mne zírala malá očka.
„Zase sme se sešli — po tak dlouhý době —“ S podlézavým úsměvem na zarostlé tváři pokračoval:

„Je to tu nebezpečný, ale já budu na stráži.“

Mlčky jsem se na něj díval. Kičidžiró, jako pes, kterého plísni jeho pán, odvrátil zrak. Potom uškubl trávu, dal ji do úst a začal ji žlutými zuby žvýkat.

„Zapálili to tam — je to hrůza!“

Ríkal to jakoby jen pro sebe, ale tak, abych to slyšel, a díval se přitom dolů na vesnici. Pozoroval jsem ho a domýšlel se, že to je jistě ten člověk, který rozdělal oheň na terasovém políčku a vykálel se v chatě. Ale proč se toulá po horách jako já? Když šlápl na *fumie*, už by ho policie pronásledovat neměla.

„Padre — proč jste jenom chodil sem na ostrov? Tenhle ostrov je taky nebezpečnej. Ale já vím o vesnici, kde jsou ještě tajný křesťani.“

Mlčel jsem dál. V každé vesnici, kterou tenhle člověk prošel, udělala policie prohlídku. V hlavě mi ožilo staré podezření. Slouží asi jako volavka. Kdysi jsem slyšel, že odpadlíci se stávají přísluhovači úradů. Aby ospravedlnili vlastní mravní bídu, snaží se připravit podobný osud aspoň některému ze svých dřívějších přátel. Takové úmysly se jistě podobají snaze padlých andělů, kteří svádějí lidi Bohu oddané ke hříchu.

Okolí se začalo halit do večerní mlhy. Požár ve vsi se už neomezoval na jedno místo, ale doškovými střechami se přenášel na sousední domy, až zachvátil celou vesnici. Černočervené míhání plamenů vypadalo, jako by se v mlze pohybovalo cosi živého. Avšak navzdory tomu tam vládlo zlověstné ticho. Jako by ves i její obyvatelé tvář v tvář utrpení oněměli. Unavení léta trvajícím protivenstvím snad už ani plakat a bědovat nedovedou.

Otočil jsem se od vsi a vykročil na další cestu. Naplnila mě bolest, jako bych si rozdrásal hojící se ránu. Jsi zbabělec, jsi padouch — slyšel jsem v koutku srdce, ale zároveň mi cosi říkalo: Nesmíš podlehnout okamžitému rozrušení a citu. Jste s Garrpem asi poslední dva kněží v této zemi.

Jestli zahyneš, může to znamenat konec církve v Japonsku. Ať budete muset s Garrpem snášet jakoukoli potupu a jakékoli utrpení, musíte zůstat naživu.

Tento hlas však mohl vycházet i ze snahy dodat smysl vlastní slabosti, a tím ji obhájit. Maně jsem si vzpomněl na událost, o níž jsem slyšel v Macau. Týkalo se to jednoho františkána, který se přestal skrývat, a tím vyhýbat mučednictví, a dostavil se na hrad knížete z Ómury. Udal své jméno a prohlásil, že je kněz. Kvůli tomu, že tento člověk podlehl okamžitému rozrušení, nacházeli ostatní kněží pak jen stěží úkryt, a ohrozilo to i řadu věřících. Kněz není knězem proto, aby umřel jako mučedník. V dobách pronásledování, jako je tato, je nutné žít dál a nedopustit, aby světlo víry zhaslo.

Kičidžiró šel jak toulavý pes, stále kousek za mnou. Zastavil jsem se a on také.

„Nechodte — takhle — rychle. Jsem na tom zle —“ ozvalo se za mnou. Slabostí už nohy sotva vlekl.

„Kam tak spěcháte? Asi nic nevíte. Na úradě vyhlásili odměnu, za padreho tři sta stříbrňáků.“

„Tak já stojím tři sta stříbrných?“

To byla má první slova ke Kičidžiróovi. Na rtech se mi objevil hořký úsměv. Jidáš prodal svého Pána za třicet stříbrných. Na mne vypsali desetinásobnou odměnu.

„Je nebezpečný chodit sám —“

Už z něho zřejmě spadla tíseň, a tak šel dál vedle mne. Větlemi jsme si prosekávali cestu hustou trávou. Ve večerním slunci se rozezpívali ptáci.

„Padre, vím, kde bydlí křesťani. Tam budem v bezpečí. Dneska se tu vyspíme a zítra, až vyjde slunce, vyrazíme.“

Když nedostal odpověď, obratně nasbíral uschlé a večerní rosou dosud nezvlhlé větve, přidřepel a křesadlem, které vylovil z váčku, rozdělal oheň.

„Jistě máte hlad —“

Z pytle vytáhl i několik sušených rybek. Hladovýma očima jsem se na ně díval a polykal sliny. Někdy ráno jsem rozžvýkal trošku nevařené rýže a okurku. Jídlo, kterým mě tu Kičidžiró oslnil, bylo pro mé tělo neodolatelným poku-

šením. Oheň začínal plát a solená ryba se na něm opékala a nesnesitelně chutně voněla.

„Jezte —“

Divoce, nížce jsem se zahryzl do sušené ryby. Jediné sous-tvo mě smířilo s Kičidžiróem. Ten s výrazem uspokojení i jistého pohrdání sledoval, jak koušu, a sám jenom neustále žvýkal trávu, jako by to byl tabák.

Okolí pohltila temnota. Tady na hoře začalo být mrazivě chladno a vlhkost rosy pronikala až na kůži. Natáhl jsem se u ohně a předstíral, že spím. Ale usnout nesmím, protože Kičidžiró asi bude chtít utéct, jakmile zjistí, že jsem upadl do spánku. Tak jako zradil kamarády, chce jistě prodat i mne. Možná že to udělá hned dnes v noci. Jak oslnivým pokušením muselo být pro tohohle žebráka tři sta stříbrných. Za unavenými víčky se mi promítaly obrazy dnešního rána — moře a ostrovy, jak jsem je viděl z louky na horském hřebenu. Moře lesknoucí se tisíci jehliček. Ostrůvky rozhozené po něm. Doba, kdy misionáři pluli s žehnáním po tomto nádherném moři. Kostely vyzdobené květinami a věřící přinášející tam rýži a ryby. Podle toho, co vyprávěl otec Valignano, bývaly doby, kdy se tu v Japonsku budovaly semináře, v nichž studenti zpívali latinsky tak jako u nás a dokonce hráli na harfu nebo na varhany a dojmavě tak působili na srdce knížat.

„Padre, spíte?“

Neodpovídal jsem a s přivřenými víčky jsem sledoval Kičidžiróovo počínání. Jestli se tiše odkrade, nepochybně s sebou chce přivést bířice.

Kičidžiró sledoval, jak ve spánku oddychuji, a začal se trochu posouvat. Tlumil své kroky jako zvíře a když byl už o kousek dál, ohlédl se na mne upřeně, ale chvíli nato jsem uslyšel, jak v lesní houštině močí. Myslel jsem si, že pak odejde, ale kupodivu se vrátil k ohni těžce vzdychaje. Přihodil na oheň větve a ohříval si nad ním ruce. V plamelech jsem mohl ze strany pozorovat jeho propadlý obličej. Potom mě celodenní únava zmohla a usnul jsem. Když jsem čas od času procítil, viděl jsem Kičidžiróa, jak sedí vedle ohně.

Druhý den už slunce prudce svítilo, když jsme se vydali na další cestu. Z půdy dosud vlhké včerejším deštěm stoupala bílá mlha a za pahorky oslnivě zářila oblaka. Už nějaký čas jsem trpěl bolestí hlavy a žízní, Kičidžiró však zřejmě nevěnoval mému bolestnému výrazu pozornost. Občas chytal holí hady, kteří pomalu lezli přes cestu a schovávali se v houštích, a strkal je do pytle.

„My venkovani užíváme tyhle dlouhý červy jako lék,“ smál se a cenil žluté zuby.

Proč jsi mě včera nezradil za tři sta stříbrných? ptal jsem se v duchu a vzpomínal na onen navýsost dramatický výjev z Písma. Ten, kdy Kristus ve večeradle říká Jidášovi: „Co činíš, čiň rychle!“

Smysl těchto slov mi nikdy nebyl jasný — ani potom, co jsem se stal knězem. Jak jsem tak v stoupající mlze vlekl nohy vedle Kičidžiróa, přemítal jsem o tomto závažném verši z Písma. S jakým asi pocitem Kristus vmetl ono „učíš“ do tváře muže, který ho prodal za třicet stříbrných? Bylo to v hněvu nebo v nenávisti? Nebo ta slova vyšla z lásky? Kdyby je pronesl z hněvu, byl by tím Kristus tohoto jediného muže z celého lidstva vyloučil ze spásy. Jidáš, který by se takto přímo střetl s Kristovým hněvem, by byl na věky zatracen. A Pán by tak zapudil být jedinou lidskou bytostí a nechal ji upadnout do věčné záhuby.

To však není možné. Kristus chtěl jistě spasit i Jidáše. Jinak by ho přece nebyl povolal mezi své učedníky. Ale přece — když se stalo, že sešel z pravé cesty, proč ho Kristus nezastavil? Nebylo mi to jasné už od mých seminárních let.

Vyptával jsem se různých kněží, dokonce i otce Ferreiry, ale nepamatuji se už přesně, co mi řekl. To samo ukazuje, že ani jeho odpověď nedokázala zaplašit mé pochybnosti.

„Nebylo to ani z hněvu, ani z nenávisti. Ta slova vyšla z pocitu znechucení.“

„Otče, a jaký to vlastně byl pocit? Cítil Kristus odpor vůči všemu v Jidášovi, vůči Jidášovi celému? Přestal ho snad už milovat?“

„Nikoliv. Představte si muže, kterého podvádí manželka. On dosud manželku miluje, ale nedokáže jí odpustit, že ho

podvedla. Pocity manžela, který miluje svou ženu, ale zároveň cítí odpor k jejímu jednání — takový byl asi vztah Krista k Jidášovi.“

Byl jsem mladý a takové konvenční kněžské výklady mě nedokázaly uspokojit. Ne, ani dnes ona slova nechápu. Mým očím se Jidáš jeví — budiž mi prominuta moje rouhavá představa — jako ubohá marioneta, jako loutka, která vystupovala tak, jak to bylo zapotřebí pro slávu Kristova života a jeho smrti na kříži.

„Co činíš, číš rychle!“ To, že jsem teď Kičidžiróovi nemohl říci totéž, vycházelo samozřejmě z pudu sebezáchovy, ale také z toho, že jsem si jako kněz přál a doufal, že nebude k jedné zradě přidávat další.

„Cesta je úzká, jde se vám asi špatně —“

„Není tu někde potok?“

Moje žízeň už byla nesnesitelná. Kičidžiró se po mně tvrdě a s lehkým úsměškem ohlédl.

„Chtěl byste vodu, co? To že jste se tak nacpal tou sušenou rybou —“

Podobně jako včera nad námi kroužili nějací ptáci. Vzhlédl jsem k nebi a do očí se mi zabodla oslnivá zář slunce. Olizoval jsem si rty a litoval své neopatrnosti. Tou sušenou treskou jsem se dopustil nenapravitelné chyby.

Hledal jsem nějakou louži, ale marně. Cvrčení kobylek ještě zvyšovalo pocit vedra. Od moře vál vlahý vítr přinášející vůni vlhké půdy.

„Není tu potok? Nějaká voda —“

„Možná že je v údolí. Počkejte tu —“

Kičidžiró nevyčkal odpovědi a dal se do běhu ze svahu dolů.

Když zmizel za skálou, okolí se náhle ztišilo. Z pařící se trávy znělo bez ustání jen šustění křídílek hmyzu. Ještěrka neklidně vyběhla na kámen a prchla jako blesk. Její vylekaný obličejík, jak na mne ozářená sluncem chvilku zírала, byl až nápadně podobný právě zmizelému Kičidžiróovi.

Šel ten člověk opravdu hledat pro mne vodu? Nešel spíš někomu prozradit, že tu jsem?

Opíraje se o hůl vydal jsem se na další cestu. Znovu mě začalo mučit mé vysušené hrdlo. Konečně jsem pochopil, že ten chlap mi dal tu sušenou rybu úmyslně. Vzpomněl jsem si na slova Písma „Kristus na kříži zvolal: Žízním. Stála tam nádoba plná octa. Jeden z žoldnéřů nabodl houbo plnou octa na třtinu a podal mu ji k ústům.“ Náhle jsem jen z té představy měl v ústech chuť octa. Zvedl se mi žaludek. Zavřel jsem oči.

Z dálky bylo slyšet ochraptělé volání:

„Padre, Padre.“ S bambusovou lahví na rameni se ke mně klátivě blížil Kičidžiró.

„Proč mi utíkáte?“

Díval se na mne jako zvíře, smutným, zahleněným očima, a podával mi bambusovou trubici. Vytrhl jsem mu ji, přiložil k ústům a bez nejmenšího studu pil. Voda mi vytékala mezi rukama a smáčela kolena.

„Proč jste mi utíkal? Ani vy, Padre, mi nevěříte?“

„Nezlob se. Jsem unaven. Ale nechtěl bys mě už nechat být?“

„Nechat být? A kam byste šel? Je to tu nebezpečný. Já znám vesnici, kde jsou tajný křesťani. Mají tam i eklesii. A je tam i padre.“

„I padre?“ vykřikl jsem. Vůbec by mě nenapadlo, že na tomto ostrově je kromě mne ještě nějaký kněz. Pochybovačně jsem se podíval na Kičidžiróa.

„Ano, padre. A není to Japonec. Slyšel jsem to.“

„To není možné.“

„Padre, vy mi nevěříte.“ Stál tam a tiše si něco mumlal škrubaje travu: „Nikdo už mi nevěří.“

„Ale zato ses zachránil. Mokiči a Ičizó klesli jak kámen k mořskému dnu.“

„Mokiči byl silný. Náš člověk, když má silný kořen, má silné i výhonky. Ale slabý výhonek, i když se sebevíc opatruje, roste špatně a nenese plody. Já mám od narození slabej kořen, Padre, a tak i výhonky jsou slabý.“

Pochopil zřejmě to, co jsem mu řekl, jako přísnou výčitku a stáhl se jako spráskaný pes. Já jsem ale ta slova pronesl, ne abych ho káral, ale spíš proto, že mě napadla smutná

myšlenka. Jak říkal Kičidžiró — všichni lidé nejsou světci a hrdinové. Mnozí, kdyby se nenarodili v době takového pronásledování, by se nemuseli rozhodovat mezi odpadlictvím a obětí vlastního života, ale mohli by si v pokoji zachovat svou požehnanou víru. Protože ale byli prostí křesťané, podlehlí snadno tělesnému strachu.

„Proto — já neměl kam jít. A tak jsem bloudil tady po těch horách. Padre —“

Srdce mi sevřel soucit. Řekl jsem mu, aby si klekl, a Kičidžiró skutečně, bázně jak osel, poklekl na zem.

„Chceš se vyzpovídat za Mokičiho a Ičizóa?“

Rodí se lidé dvojího druhu — silní a slabí. Světci a obyčejní lidé. Hrdinové a bážlivci. Ti silní v dobách pronásledování dokážou pro víru uhořet nebo se dát pohltit mořem. Slaboši, jako takový Kičidžiró, chodí bezcílně po horách. Ke kterým patřím já? Kdybych neměl kněžskou hrdost a pocit odpovědnosti, možná že bych stejně jako Kičidžiró šlápl na svatý obraz.

„Pane, trním korunovaný —“

„Pane, trním korunovaný —“

„Pane, na kříž přibitý —“

„Pane, na kříž přibitý —“

Jako dítě, které napodobuje matku, opakoval po mně Kičidžiró slovo od slova, co jsem mu šeptem předříkával. Po bílém kameni zase lezla ještěrka, z lesa bylo slyšet první cikádu, která se teprv rozezpívávala, vůně pařící se louky táhla přes bílé skály. A tu jsem ze směru, odkud jsme přišli, uslyšel zvuk kroků nějakého většího množství lidí. Už je bylo vidět, jak se rychle blíží od hustého lesa.

„Padre, odpusťte mi,“ vykřikl plačtivě Kičidžiró klečící na zemi. „Jsem slabej. Nedokázal jsem bejt silnej jako Mokiči a Ičizó.“

Paže mužů se chopily mého těla a zdvihly je ze země. Jeden z nich s pohrdavým gestem hodil před dosud klečícího Kičidžiróa hrst stříbrných mincí.

Mlčky mě strkali před sebou. Vyšel jsem klopýtavě po prašné cestě. Jednou jsem se ohlédl a v dálce jsem viděl tvář Kičidžiróa, který mě zradil. Tvář s vyděšenými očima ještěrky.

KAPITOLA 5

Ačkoliv slunce jasně svítilo, uvnitř vesničky se zdálo být podivné šero. Mezi chatrčemi se střechami z rákosu zatíženými kameny stáli dospělí i děti oblečení v hadrech a zírali na něj lesklýma zvědavýma očima dobytka.

Bláhově se domníval, že to jsou třeba křesťané, a přinutil se k slabému úsměvu, ale nikdo mu neodpověděl. Jednou se před skupinu vybatolilo nahé dítě. Ihned se za ním vyřítila jeho matka s rozčuchanými vlasy, ve spěchu klopýtla, ale chytila dítě do náruče a jak pes s ním utekla. Aby přemohl třes těla, kněz usilovně myslel na onu noc, kdy z Olivetské hory vlekli toho člověka ke Kaifášovi.

Když vyšli ze vsi, udeřilo ho do očí oslnivé světlo. Pocítil závrať a zastavil se. Muž za ním něco zavrčel a vrazil do něj. Nuceně se usmál a řekl jim, aby ho nechali trochu odpočinout, ale muž s kamennou tváří jen zavrtěl hlavou. Po poli, do něhož pražilo slunce, se šířil pach mrvy, a nad ním radostně prozpěvoval skřivánek. Veliké stromy, jejichž jména ani neznal, vrhaly na cestu příjemný stín. Listí ve větru svěže šustilo. Cesta procházející poli se postupně zužovala, až vešla do hor za vsí. V dolíku nedaleko cesty se objevila chata z větví. Její černý stín dopadal na dno prohlubně, které mělo barvu hlíny. Na zemi tam dřepěla skupina několika mužů a žen se svázanými rukama, v šatech venkovanů. Povídali si mezi sebou, ale jak zahlédli kněze, v úžasu otevřeli ústa.

Když strážní dovedli kněze k těmto lidem, splnili tím zřejmě svůj úkol. Začali si mezi sebou povídat a stále se něčemu smáli. Nevypadali ani, že by měli dávat pozor, aby někdo neutekl. Když kněz usedl na zem, skupina čtyř pěti mužů i žen uctivě sklonila hlavu.

Chvilí mlčeli. Jakási moucha, přilákaná potem, který mu stékal z čela, mu neodbytně létala kolem hlavy. Jak tak seděl s teplým sluncem v zádech a naslouchal ostrému zvuku jejích křídel, jako by se dokonce začal cítit o něco lépe. Uvědomoval si sice tu nepopíratelnou skutečnost, že ho konečně chytili, ale prostředím, v němž se octl, bylo tak